

Slutrapport

Projektrubrik: Nyckelbiotopernas roll och nytta

Huvudsökande: Lena Gustafsson

Projektets löptid: 2019-04-01 – 2023-08-31

Populärvetenskaplig sammanfattning

Nyckelbiotopsinventeringen är en av de största kartläggningar av värdefull natur som har gjorts i vårt land och över 100 000 nyckelbiotoper har registrerats på skogsmark, täckande två procent av den produktiva skogsmarken. En nyckelbiotop är inte automatiskt skyddad enligt lag men i praktiken har ett avverkningsstopp rått, då certifieringen innebär att anslutna företag och markägare inte tillåts att handla med virke från nyckelbiotoper, något som även påverkar ej certifierade markägare.

Sedan årsskiftet 2020/2021 (en förändring som skedde under filmproduktionen) har Skogsstyrelsen upphört med registrering av nyckelbiotoper i samband med avverkningsanmälningar. Orsaken var att en utredning visade att registrering inte är reglerat i lagen, något som är grunden för Skogsstyrelsens tillståndsverksamhet. Det råder nu oklarhet om hur områden med höga naturvärden som upptäcks i samband med avverkningsanmälningar istället ska hanteras.

I oktober 2018 publicerades en kunskapsyntes om nyckelbiotoper "20 års forskning om nyckelbiotoper - här är resultaten", finansierad av Skogssällskapet (huvudsökande Lena Gustafsson). Resultat sammanfattas från ett 90-tal vetenskapliga artiklar, rapporter och examensarbeten och slutsatser dras för praktiken. Vi fick år 2019 medel av Skogssällskapet att göra korta filmer om nyckelbiotoper, uppdelade i olika teman, baserade på rapporten. På grund av det förändrade läget i och med nedläggningen av nyckelbiotopsinventeringen har förutsättningarna för filmerna förändrats och inriktningen på filmerna har behövt omprövas. Arbetet har dragit ut på tiden på grund av pandemin, vilket å andra sidan har resulterat i mer aktuellt innehåll, eftersom förändringarna inom detta område fortfarande pågår.

Ursprungligen planerade vi fem korta informationsfilmer men efter samråd med Skogssällskapet har vi efter den genomgripande förändringen styrt om en försvarlig del av anslaget till att spegla nyckelbiotopernas nya roll efter att inventeringen har upphört. Detta har också inneburit att Bitzer bidragit med egen, utökad finansiering i form av tid, resekostnader och material. Filmerna beräknas vara färdiga i september 2023.

Resultat

Vi har färdigställt två korta informationsfilmer enligt den ursprungliga planen: I "Nyckelbiotopens kantzoner" (längd 05:42) beskrivs hur man kan planera och genomföra avverkningar som ger en mindre kanteffekt. Här beskrivs också vilka biotoper som är känsligare resp. mindre känsliga för vind och solinstrålning.

"Att sköta en nyckelbiotop" (längd 08:26) är en film om hur nyckelbiotoper med behov av naturvårdande skötsel kan hanteras. Exempel finns från såväl ädellövskog som barrskog samt återvätning.

Som en sista del slutför vi under hösten 2023 en längre film: "Nyckelbiotopernas roll i framtidens skogsbruk" (prel. ca 30 minuter) i tre huvuddelar: Del 1: nyckelbiotopernas syfte och roll (klar, längd 12:30). Del 2: hur skogsföretag hanterar nyckelbiotoper i praktiken och hur de då drar gränser mellan vad som är höga naturvärden och inte. Slutligen produceras en Del 3 som undersöker vad som i praktiken görs med höga naturvärden som är kända och anses uppfylla nyckelbiotopnivå.

För denna sista filmdel återstår tre intervjuer – en med FSC samt med ett par förädlare av certifierad råvara. Denna längre film kommer att ha ett visst konsumentfokus om förväntningar på certifierat skogsbruk. Filmen beräknas vara klar i september om intervjupersonerna kommer till skott. Det tog närmare ett år att få en intervju med Sveaskog, men här har vi alltså en bättre prognos.

Målbeskrivning

Vårt mål är att göra kunskap om nyckelbiotoperna känd för en bredare publik, och förutom bakgrund och historik även spegla den debatt som förts och fortfarande förs. Forskningsperspektivet skall utgöra basen, baserat på den syntesrapport om nyckelbiotoper som Skogssällskapet tidigare finansierat men även senare rön ska beaktas.

Tidigt 2019 gjorde vi en aktivitetsplan med planering av varje reportage. Denna plan har vi behövt revidera successivt i och med nyckelbiotopsinventeringens upphörande och det som hänt efteråt. Projektet har alltså arbetat mot ett rörligt mål vilket försvårat utförandet. Även om nyckelbiotopsinventering inte utförs längre (och inget alternativt angreppssätt har tagits fram) så har ämnet ett intresse för vår målgrupp (skogsägare, näringslivsföreträdare, icke-statliga organisationer, beslutsfattare på olika nivåer och även politiker med ansvar för skogsfrågorna). Dels är det intressant med en historisk tillbakablick på denna ovanligt omfattande naturvärdesinventering i skog och dels finns ett stort intresse för vad som sker och kommer att ske framöver.

Kommunikation och nyttiggörande av resultat

Själva kärnan i vårt projekt är kommunikation och nyttiggörande av kunskap. Vi har ställt upp mätbara mål för filmernas genomslag. Filmerna kommer att släppas (via Youtube) med jämna intervall då den sista filmen är klar. Kunskap sprids via skogliga sociala medier inklusive SLU:s kanaler. Detta är dock för tidigt att utvärdera.